

Skötselplan för naturreservatet Västeråsmossen samt bevarandeplan för Natura 2000-området SE0240048

Länsstyrelsen
Örebro län

Skötselplan för naturreservat Västeråsmossen samt bevarandeplan för Natura 2000-området SE0240048

Syfte

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet, från gällande beslut (dnr 5112-14227-2007):

Området förklaras som naturreservat med syftet att bevara biologisk mångfald, skydda värdefulla naturmiljöer och tillgodose behov av områden för friluftslivet.

Skogsmyrmosaiken ska bevaras långsiktigt. De olika våtmarkstypernas naturliga vegetation, struktur och hydrologi ska skyddas mot ingrepp. Skogsbestånden ska ges möjlighet att utvecklas i riktning mot naturskog. Förekomst och etablering av organismer som är knutna till orörda våtmarker och som saknas eller missgynnas i normalt brukad skog ska gynnas och säkerställas. Åtgärder ska vidtas för att underlätta områdets tillgänglighet för friluftsliv.

Bevarandesyfte Natura 2000

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper och arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Länsstyrelsen har gjort bedömningen att området omfattas av punkt 1 i bilaga IV för Vattendirektivet, vilket innebär att bevarandet eller förbättrandet av vattnets status inom området är en viktig faktor för Natura 2000-områdets skydd.

Prioriterade bevarandevärden

Västeråsmossen utgörs av ett stort myrkomplex med omgivande äldre skog. Längst i söder finns blandmyrar av mosaiktyp vilket är sällsynt i länet. Området har ett rikt fågelliv med bland annat olika arter av vadare, hackspettar, skogshöns och ugglor.

De anmälda Natura 2000-naturtyperna och arterna är: Myrsjöar (3160), mindre vattendrag (3260), högmossar (7110), öppna mossar och kärr (7140), aapamyrar (7310), taiga (9010), skogsbevuxen myr (91D0), smålom (A001), sångsvan (A038), järpe (A104), tjäder (A108), trana (A127), ljungpipare (A140), grönbena (A166), sparvuggla (A217), slaguggla (A220), pärluggla (A223), spillkråka (A236), tretåig hackspett (A241) och orre (A409).

Motivering

De ingående våtmarkstyperna med dess olika strukturer och formelement är i det närmaste helt opåverkade av hydrologiska ingrepp och det finns en lång skoglig kontinuitet i området. Området har ett rikt fågelliv. För besökare erbjuder Västeråsmossen skog och myr med vildmarkskaraktär. Sedan 2016 kan dessutom följder av en naturvårdsbränna studeras i området.

Prioriterade bevarandeåtgärder

Naturreseptatet sköts huvudsakligen genom fri utveckling och naturlig dynamik med möjlighet till naturvårdsbränningar. Västeråsmossens fastmarkskogar brändes sommaren 2016. Hydrologisk återställning har genomförts i området vintern 2021–2022 genom igenläggning av diken.

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet.

Beskrivning av området

Västeråsmossen är ett treflikigt myrkomplex och tillhör ett av länets största myrområden. Det utgörs av en blandmyrbildning med en stor andel topogena kärr. På myren går två nord-sydliga höjdsträckningar, som höjer sig mellan våtmarkstungorna i mer eller mindre branta bergssidor. I området finns flera olika slags myrtyper som mossar, en svagt sluttande mosse, blandmyrar och kärr.

Vatten finns i form av tjärnarna Västeråsflyna, Mullbocktjärnen, Lomtjärnen, Björntjärnen, Västersjön och ett antal bäckar som avvattnar området. Strax nordväst och norr om området flyter Igelälven och Bäcketorpsbäcken. Inom några hundra meters avstånd passerar Svartälven i en båge väster till sydväst om området.

Växtligheten är överlag fattig men det finns även inslag av rikare miljöer, till exempel ett rikkärr vid Västeråsflyna där det finns flera intressanta mossarter. Myrarna utgörs till stora delar av öppna miljöer. Mera trädbevuxna delar finns bland annat i nordvästra och norra änden av Västeråsmossen, där det främst är tall som växer. I fältskiktet dominerar ljung med ett stort inslag av dvärgbjörk. I kärr och mjukmattor växer bland annat starrar, säv och vitmossor. Myren är i det närmaste orörd.

Områdets berggrund domineras av granit. Skogarna i och omkring myrarna utgörs till största delen av talldominerad barrskog. Spår av tidigare skogsbränder syns mer eller mindre överallt på gamla tallstubbar. Brandljud kan ses på enstaka äldre levande tallar. Överallt finns spår av dimensionshuggna jättetallar.

Mindre bestånd av nyckelbiotopsklassad naturskog finns i sydöstra delen kring Björntjärnen. Stora delar av den resterande skogen på fastmarkerna är påverkade av modernt skogsbruk, i huvudsak gallring. Mindre inslag finns av yngre skog uppvuxen efter kalavverkningar.

Historisk markanvändning

Huvuddelen av de äldre skogarna i Västeråsmossen bär spår av kolvedhuggning och kolbottnar finns spridda i hela reservatet. Dimensionsavverkningar och vedtäkt har förekommit nästan överallt. Det finns inga fornlämningar eller övriga kulturhistoriska lämningar registrerade i området i Riksantikvarieämbetets söktjänst Fornsök.

Administrativa data:

Objektnamn	Västeråsmossen
NVR-id	2013346
Kommun	Hällefors
Natura 2000 område	SE0240048 Västeråsmossen
Skyddsstatus för Natura 2000	SCI, SPA
Areal för Natura 2000	375,8 ha
Total areal för naturreservat	375,7 ha
Markslag, naturtyper (ha) samt fåglar enligt fågeldirektivet:	
3160 Myrsjöar	3,49 ha
3260 Mindre vattendrag	0,16 ha
7110 Högmossar	4,11 ha
7140 Öppna mossar och kärr	168,81 ha
7310 Aapamyr	28,96 ha
9010 Taiga	67,46 ha
91D0 Skogsbevuxen myr	25,11 ha
A001 - Smålom, <i>Gavia stellata</i>	
A038 - Sångsvan, <i>Cygnus cygnus</i>	
A104 - Järpe, <i>Bonasa bonasia</i>	
A108 - Tjäder, <i>Tetrao urogallus</i>	
A127 - Trana, <i>Grus grus</i>	
A140 - Ljungpipare, <i>Pluvialis apricaria</i>	
A166 - Grönbena, <i>Tringa glareola</i>	
A217 - Sparvuggla, <i>Glaucidium passerinum</i>	
A220 - Slaguggla, <i>Strix uralensis</i>	
A223 - Päruggla, <i>Aegolius funereus</i>	
A236 - Spillkråka, <i>Dryocopus martius</i>	
A241 - Tretåig hackspett, <i>Picoides tridactylus</i>	
A409 - Orre, <i>Tetrao tetrix tetrix</i>	

Vad kan påverka negativt

Exempel på artspecifika hotbilder preciseras under respektive ingående Natura 2000-art.

Några generella hotbilder som kan påverka området som helhet är:

- Olika former av exploatering till exempel bebyggelse och vägbyggen.
- Exploatering i området eller dess närhet med vindkraftverk bör undvikas med tanke på områdets lämplighet som häckningsmiljö för känsliga fågelarter.
- All form av markavvattning eller annan påverkan på hydrologin.
- Ingrepp i närliggande områden i form av dikning och andra markavvattnande åtgärder kan påverka habitatets hydrologi och hydrokemi på ett negativt sätt.
- Terrängkörning i eller i anslutning till utpekade naturtyper som innebär risk för skador på naturvärden, mark och vatten.
- Spridning av kalk, aska, gödningsmedel eller andra substanser som kan medföra negativa förändringar på vegetationen.
- Försurning.
- Kvävenedfall vilket kan orsaka igenväxning med buskar och träd i de öppna våtmarkerna.
- Utebliven brandpåverkan i naturtypen taiga och delvis i myr miljöerna.
- Bedriva skogsbruk och anlägga skogsbilvägar i närheten av habitatet.
- Tilltagande inväxt av livskraftig gran i skogsmiljöer som tidigare präglats av tall-, löv- eller blandskogsdominans.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs.

Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp.

Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000-naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Plandel

Naturreseptatet är indelat i 7 skötselområden.

1. Taiga
2. Öppna mossar och kärr
3. Aapamyrar
4. Skogsbevuxen myr
5. Högmosse
6. Myrsjöar
7. Friluftsliv

Skötselområde 1: Taiga (67,46 ha)

Skogarna i och omkring myrarna utgörs till största delen av talldominerad barrskog. Spår av skogsbrand syns mer eller mindre överallt på gamla tallstubbar. Överallt finns spår av dimensionshuggna jättetallar och en del har även brunnit efter att de avverkats. Det finns mindre bestånd av nyckelbiotopklassad naturskog som hyser rödlistade arter. Stora delar av den resterande skogen visar på olika grader av mänsklig påverkan.

Under 2015 utfördes naturvårdsbränningar i Västeråsmossen. I augusti eldades 6 hektar i ett ganska besvärligt läge, med branta sluttningar och delvis stup mot väst uppe på den nordligaste delen av bergryggen i Västeråsmossen. Skogen i delområdet består till största delen av talldominerad barrskog uppkommen efter avverkning i modernare tid. Vid avverkningen lämnades frötallar som är 150 år eller äldre. Västbranten ner mot myren brann bitvis med mycket hög intensitet, vilket lett till hög dödlighet av gran och tall. Udden i nordost brann med lägre intensitet. Senare naturvårdsbrändes drygt 3 ha. Området utgörs av en likåldrig 140 årig sandtallskog på en flygsanddyn. Fältskiktet domineras av lavar, lingonris och mot kanterna ljung. Bränningen kröp sakta över flygsanddynen. På kammen och i sydsluttningen ut mot myren brann det ställvis med ganska hög intensitet. Den 24 augusti brändes det största området som omfattar drygt 20 hektar och utgörs av en heterogen barrskog med lika stor andel tall och gran. Bestånden är till stor del slutna och fuktiga partier med vitmossa vilket gjorde området svårbränt. Två dagar efter denna bränning föll mellan 35–42 mm regn över Västeråsmossen vilket underlättade eftersläckningsarbetet i båda fallen.

Bevarandemål

Arealen taiga (9010) ska vara minst 67,46 hektar. Småskaliga naturliga processer, t. ex. åldrande, avdöende och omkullfallna träd och luckbildning, liksom periodvisa omvälvande störningar, t.ex. insektsangrepp, översvämning, stormfällning eller brand ska påverka skogens dynamik och struktur. Skogen ska bestå av olika trädarter till följd av naturlig störningsdynamik och succession. Direkt efter omvälvande störningar ska det finnas öppen och glest beskogad mark med döda träd samtidigt som karaktäristiska pionjärträdarter och typiska arter ska etablera sig. Skog med högre krontäckning ska utvecklas och barrträd ska kunna dominera i sena successionsstadier. Trädsiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Det ska finnas följande strukturer/substrat: gamla

träd, liggande död ved och stubbar, stående döda eller döende träd, träd som skadats eller dödats av brand. Det ska finnas följande typiska arter: tretåig hackspett, spillkråka och tjäder.

Skötselåtgärder

Skogen får utvecklas fritt genom intern dynamik. Återkommande inslag av naturvårdsbränning sker bland annat för att gynna naturvärden knutna till tall.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

Skötselområde 2: Öppna mossar och kärr (168,81 ha)

Habitatet utgör den största naturtypen i området. Habitatet är heterogent och omfattar öppna eller mycket glest trädbevuxna delar. Området består av stora partier med gungflyn, mjukmattegolv och är mossrikt. Mindre tuvbildningar förekommer i torven. Trädsiktet är glest och består mest av martallar.

Bevarandemål

Arealen öppna mossar och kärr (7140) ska vara minst 168,81 ha. Våtmarkens hydrologi ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Våtmarken ska vara öppen där busk- eller trädskikt endast finns i liten omfattning. Krontäckningen ska vara högst 30%. Omgivande laggkärr ska bibehållas intakta. Gungflyn, mjukmattegolv med vanligen mossrik vegetation som pga luftvävnad i rotsystemet flyter på vatten eller lös gyttja ska finnas på myren. Bottenskiktet ska domineras av vitmossor. Det ska finnas följande typiska arter: tuvull, silesår, vattenklöver, orre och smålom.

Skötselåtgärder

Områden i myrens kantzoner som gränsar till skog kan komma att naturvårdsbrännas. Eventuella justerande åtgärder kan behöva göras efter den hydrologisk återställning som genomfördes i området vintern 2021–2022.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

Skötselområde 3: Aapamyrrar (28,96 ha)

Apamyrrarna ligger i den södra delen av Natura 2000 området. Aapamyrren består av myrkomplex som domineras av kärr eller blandmyr i de centrala delarna. Myrrarna består av stora öppna partier. Vissa partier utgörs av strängflarkkärr och olika typer av blandmyrrar.

Bevarandemål

Arealen Aapamyrrar (7310) ska vara minst 28,96 hektar. Våtmarkens hydrologi ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattning eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Våtmarken ska vara öppen där busk- eller trädsikt endast finns i liten omfattning. Omgivande laggkärr ska bibehållas intakta. Myrren ska omges av andra naturtyper och tillsammans bilda ett större sammanhängande myrkomplex. Strukturer och formelement såsom tuvor, strängar, flarkar och flarkgölar ska finnas på myrran. Bottenskiktet ska domineras av vitmossor. Det ska finnas följande typiska arter: tuvull, silesår, vattenklöver och smålom.

Skötselåtgärder

Områden i myrrans kantzoner som gränsar till skog kan komma att naturvårdbrännas. Eventuella justerande åtgärder kan behöva göras efter den hydrologisk återställning som genomfördes i området vintern 2021–2022.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

Skötselområde 4: Skogsbevuxen myr (25,11 ha)

Den skogsbevuxna myrran finns i ytterkanterna mot taigan i hela området. Myrrans krontäckning varierar mellan 30–100%. Trädslagsblandningen består främst av tall med inslag av glasbjörk och gran.

Bevarandemål

Arealen 91D0 Skogsbevuxen myr ska vara minst 25,11 ha. Våtmarkens hydrologi ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattning eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Våtmarken ska ha ett olikåldrigt och flerskiktat trädsikt av främst tall, glasbjörk och gran. Krontäckningen ska vara minst 30%. Småskaliga naturliga processer såsom åldrande, avdöende och omkullfallna träd och luckbildning, liksom periodvisa omvälvande störningar, t.ex. insektsangrepp, översvämning, stormfällning eller brand ska påverka skogens dynamik och struktur. Bottenskiktet ska domineras av vitmossor och risvegetation. Det ska finnas följande typiska arter: tuvull, hjortron och skvatram.

Skötselåtgärder

Områden i myrrans kantzoner som gränsar till skog kan komma att naturvårdbrännas. Eventuella justerande åtgärder kan behöva göras efter den hydrologisk återställning som genomfördes i området vintern 2021–2022.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

Skötselområde 5: Högmosse (4,11 ha)

En mindre högmosse finns i områdets allra östligaste del. Mossen är svagt sluttande och ostrukturerad.

Bevarandemål

Arealen högmossar (7110) ska vara minst 4,11 ha. Myrens hydrologi ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Reversibla, äldre ingrepp som orsakat lokal störning i begränsade delar av myren kan dock medges men diken med fortfarande dränerande effekt bör proppas. Vegetationen ska spegla vad som är normalt för ett hydrologiskt intakt högmosseplan. Krontäckningsgraden kan variera naturligt, från kalmosse till skogsmosse. Torvproduktionen kan ha avstannat tillfälligt till följd av t ex brand, atmosfäriskt nedfall eller klimatvariationer. Det ska finnas följande typiska arter: rosling, tuvull och gulärla.

Skötselåtgärder

Eventuella justerande åtgärder kan behöva göras efter den hydrologisk återställning som genomfördes i området vintern 2021–2022.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

Skötselområde 6: Myrsjöar (3,49 ha)

Myrsjöarna i området består av Västeråsflyna, Mullbocktjärn, Lomtjärn med flera. Samtliga är småvatten med relativt näringsfattigt vatten brunfärgat av torv eller humusämnen och har ett naturligt lågt pH. Vegetationen är gles och ofta bestående av flytbladsväxter och akvatiska mossor.

Bevarandemål

Arealen Myrsjöar (3160) ska vara minst 3,49 hektar. Sjöns strandvåtmarker och strandskog skall vara intakta. Sjöns hydrologi ska vara ostörd, det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Sjön ska ha god vattenkvalité med naturlig artsammansättning. Det ska finnas följande typiska arter: nordnäckros, knipa och smålom.

Skötselåtgärder

Inga skötselåtgärder.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

Skötselområde 7: Friluftsliv

Naturreseptatet Västeråsmossen ligger cirka 25 km nordväst om Hällefors tätort. Två markerade rundslingor, en i södra och en i norra delen av bränningsområdet, har anlagts under inom projekt Life Taiga. Även informationsskyltar har satts upp gällande projektet och naturvårdsbränningar.

Bevarandemål

Naturreseptatet ska ge allmänheten goda möjligheter att uppleva naturreseptatets naturvärden. Besökare ska kunna orientera sig och hämta kunskap om resevatet genom aktuella informationstavlor. Friluftslivet underlättas genom en markerad vandringsled och en rastplats med eldningsmöjligheter.

Skötselåtgärder

- Tillsyn och underhåll av informationsskyltar.
- Underhåll och tillsyn av stigar, spänger och broar.

Fågelararter enligt fågeldirektivet

A001 - Smålom, *Gavia stellata*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Smålom hämtar ofta bytesfisk till ungarna från större klarvattensjöar och vill ha tillgång till lämpliga bytesdjur (fisk upp till 20 cm), vilket i svenska inlandsvatten innebär främst småvuxen mört- eller laxartad fisk (ofta siklöja). Siklöja antas vara en viktig födoresurs för smålommarna vid Västeråsmossen.

Arten brukar fiska på djup kring 2–9 meter (del Hoyo m.fl. 1992). Under häckningstid brukar provianteringsturerna till fiskrika vatten generellt sträcka sig upp till cirka 10 km från häckningslokalerna. En del flygvägar för de häckande smålommarna vid Västeråsmossen har observerats gå söderut, sannolikt till Nätsjön, Flaxen och Norr-Älgen där det finns siklöja. Även från sjön Örlingen finns flera rapporter av födosökande smålom. På Värmlandssidan om länsgränsen finns sjön Långban inom nåbart avstånd där smålommar återkommande brukar rapporteras födosöka. Arten har observerats i ytterligare olika sjöar i närområdena exempelvis Mögreven och Stora Tomsjön, men det är oklart vilken betydelse dessa övriga sjöar har för födosökande då uppgifter om siklöja saknas för de sjöarna. Det kan även finnas andra sjöar i närområdet som nyttjas för födosökande av smålommarna i Västeråsmossen men som är okända på grund av att observationer av smålom saknas därifrån.

Lämpliga häckningsplatser utgörs i allmänhet av små och fisktomma skogstjärnar och myrgölar med flacka, gungflyartade stränder och med små gungflyholmar. Tillgång till områden med minimal mänsklig störning är viktigt. Arten är störningskänslig främst under ruvningen (mitten av maj–början av juli i södra Sverige, juni–juli i norra Sverige). Arten är långlivad med relativt låg reproduktion och är därför känslig för jakt. Smålommen övervintrar i marin miljö längs västra Europas kuster samt i södra Östersjön.

Bevarandemål

Smålom ska regelbundet genomföra lyckade häckningar i området.

Förutsättningar för häckningar ska finnas i området inklusive god tillgång till fisk och begränsade störningar i närliggande fiskesjöar.

Negativ påverkan

- Ökat predationstryck kan utgöra ett betydande hot mot häckande smålom. I svenska studier har bland annat räv, mink, korp, trana, berggry, duvhök, havsörn och måsfåglar noterats som predatorer. Förutom predation finns även uppgifter om att kanadagäss ibland tagit över häckningsgölar från smålom. (Eriksson 2010)
- Arten är känslig för mänsklig störning på häckningslokalerna under maj–juli. Om fåglarna lämnar boet då de skräms upp ökar bland annat risken för att äggen rövas bort till exempel av kråkfåglar.

- Försurning av viktiga fiskevatten kan innebära utglesade bestånd av bytesfisk. Förhöjda kvicksilverhalter i ägg har uppmätts från försurningsdrabbade områden, något som kan medföra försämrad reproduktion.
- Markavvattnings- och rensning i utloppet till häckningstjärnar medför att stränder och holmar får kanter och överhäng (lommarna kommer inte upp till boplatserna) och häckningsöar kan bli landfasta, vilket ökar risken för predation. Även markavvattnings- i marker närbelägna häckningstjärnarna kan påverka vattennivån i tjärnen.
- Igenväxning av häckningstjärnar kan vara ett hot mot smålom då de behöver en lång startsträcka för att hinna lyfta. Under vindstilla förhållanden krävs en startsträcka på minst 40 meter. Till exempel kan utdikningar och kvävenedfall leda till igenväxning. Även hur trädens höjd och täthet ser ut vid omgivande myrmark är av betydelse.
- Trafik med snabba båtar i fiskesjöarna, inklusive vattenskotrar kan utgöra ett hot för smålommar. Fiskande smålommar befinner sig ofta ute på de öppna vattenytorna och kan vara erkänt svåra att upptäcka även av tränade observatörer. En förare av en snabb båt har alltså svårt att upptäcka och i tid väja för smålommar. Vid upprepade störningar kan det finnas en risk för att fiskesjön överges (Eriksson m.fl. 2018).
- Hur bestånden av bytesfisk ser ut i närliggande fiskevatten är av betydelse för smålom. I en större undersökning i södra- och mellersta Sverige påvisades ett signifikant samband mellan häckningsframgång (mätt som procentandelen ungvuxen med två stora ungar per år) och nivåerna av småvuxen mört- och laxartad fisk (Eriksson 2006).
- Etablering av vindkraftverk inom närområdena till smålommens häckningsplatser eller längs flygvägarna mellan häckningsplats och fiskesjöar kan påverka arten negativt (Eriksson 2019).
- Reglering av fiskesjöarna kan riskera att ha en negativ påverkan på smålommens bytesfiskar. Det gäller i första hand större sjöar med siklöja belägna inom cirka 10 km från häckningsplatsen. Till exempel kan siklöjans rom vid lekplatserna som ofta utgörs av grunda hårdbottnar på cirka 1–5 meters vattendjup påverkas.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som okänt. Smålom har regelbundet häckat i området på senare år och uppgifter om observationer av ungar finns för åren 2018 och 2022. Projekt Lom har även uppgifter om lyckat häckningsutfall för enstaka år under perioden 1997–2018. För övriga år är det okänt hur det sett ut med häckningsframgången för smålommarna i området, varför underlaget inte räcker för en bedömning av bevarandetillståndet.

A038 - Sångsvan, *Cygnus cygnus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Sångsvanen häckar i grunda, vegetationsrika vatten. Den kräver god tillgång på undervattensväxter under häckningssäsongen, liksom lämplig och god tillgång på grön växlighet under vintersäsongen. Arten kräver relativt ostörda områden under sin flyttning och övervintring. Under häckningen rör sig paret normalt inom ett mycket begränsat område runt bopplatsen. Sångsvanen blir könsmogen först vid 4 års ålder och fram till dess för de unga svanarna en ambulerande tillvaro i stora landskapsavsnitt. Arten övervintrar i södra Sverige, Danmark och Nordsjöländerna.

Bevarandemål

Målsättningen är att upprätthålla en livskraftig häckfågelpopulation om minst 5000 par utbredd över hela landet.

Negativ påverkan

Ingen uppenbar hotbild finns för närvarande.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

A104 - Järpe, *Bonasa bonasia*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav: Järpen vill ha tät skog med föryngring av främst gran och med inblandning av al, björk och asp. Hög markfuktighet och förekomst av surdråg, alkärr och bäckar gynnar arten. Lövträdsandelen i reviret bör överstiga 10% för att området skall accepteras. En viktig och begränsad vinterfödoresurs är alknoppar, alhängen samt björknopp, och i omedelbar anknytning till födan krävs dessutom skydd i form av grantätningar. Järpen är mycket stationär året om inom sitt revir (25-50 ha). När ett par har etablerat sig på en plats stannar de där så länge biotopen är intakt. Liksom hos övriga skogshöns är god tillgång på insekter mycket viktig för kycklingarnas överlevnad. Järpen är en extrem stannfågel inom sitt revir om 25-50 ha. Ungfågelspridningen kan röra sig om i storleksordningen någon eller några km.

Bevarandemål

Målsättningen bör vara att bevara en livskraftig population om minst 150 000 par och att arten ej försvinner från något av de län där den finns idag.

Negativ påverkan

Något direkt hot mot artens fortlevnad i Sverige finns ej. Järpen missgynnas dock flerstädes p.g.a. ett intensivt och storskaligt skogsbruk och generellt sett torde arten ha minskat kraftigt under den senaste 40-årsperioden. I starkt fragmenterade skogslandskap med isolerade lämpliga bestånd mindre än 25 ha saknas i allmänhet järpen.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

A108 - Tjäder, *Tetrao urogallus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Tjädern kräver större sammanhängande skogsområden för att den skall finnas i livskraftiga bestånd. I dessa måste ett flertal villkor vara uppfyllda. Således kräver arten vintertid förekomst av äldre successionsfaser av talldominerade skogar (äter tallbarr och tallsnitt), medan den sommartid påträffas i mycket varierande marker, allt från gammal bärrik skog (bl.a. är blåbärsris viktigt) som till nyupptagna hyggen. Förekomsten av våtmarker är en mycket betydelsefull faktor, då hönan under den tidiga våren till stor del livnär sig på späda skott av tuvull. Tillgången på proteinrika blad, blommor och frön bestämmer till stor del hönans möjlighet att producera ägg. Våtmarker är dessutom en viktig biotop för kycklingarna, som under de första levnadsveckorna livnär sig på insekter. Sammanfattningsvis kan sägas att tjädern kräver stora sammanhängande skogsområden som innehåller en stor variation ifråga om successionsstadier och våtmarker (sumpskog, kärr och myr). Dessutom är arten starkt traditionsbunden till speciella lekplatser.

Bevarandemål

Målsättningen är att bevara livskraftiga bestånd i samtliga svenska län/landskap (utom Gotland) och att den totala svenska stammen inom en rimlig framtid uppgår till minst 150 000 par.

Negativ påverkan

Totalt sett i Sverige finns ej något direkt hot mot artens fortlevnad. Tjädern har emellertid starkt missgynnats av det storskaliga skogsbruket, särskilt i södra och mellersta Sverige där betydande populationsnedgångar konstaterats. Det allvarligaste hotet i skogsbrukslandskapet är de förändringar som skett och fortfarande sker på landskapsnivå, t.ex. fragmentering och tillkomsten av stora arealer med monokulturer av tall och gran som aldrig tillåts bli biologiskt mogna.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

A127 - Trana, *Grus grus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Tranan häckar på sankar sjö- eller havsstränder, på våta myrmarker, på vattensjuka hyggen omgärdade av sumpskog, vid större slättsjöar, i öppna kärr, i sänkta sjöar och andra större eller mindre våtmarker. Ett gemensamt krav, oavsett val av habitat, är att tranorna har möjlighet att bygga boet oåtkomligt för marklevande rovdjur, dvs. alltid omgärdat av vatten. Under häckningstid lever tranorna av rötter, skott och andra vegetabilier samt insekter, blötdjur,

grodor, småfisk m.m. Under höstflyttningen är ungarna beroende av föräldrarnas vägledning. En stor andel av tranorna övervintrar i korkeksmarker i Spanien. För närvarande finns inget hot mot arten i Sverige. I det spanska övervintringsområdet finns däremot vissa hot, främst avveckling av korkeksodlingar.

Bevarandemål

Målsättningen bör vara att bevara det nuvarande starka tranbeståndet med häckande par i samtliga svenska landskap.

Negativ påverkan

För närvarande finns inget hot mot arten i Sverige. I det spanska övervintringsområdet finns däremot vissa hot, främst avveckling av korkeksodlingar.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

A140 - Ljungpipare, *Pluvialis apricaria*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ljungpiparen häckar huvudsakligen i fyra olika miljöer. I norra Sverige är det en karaktärsart på fjällhedar och lokalt även på större, trädlösa myrar. I södra Sverige finns ett tynande bestånd på trädlösa högmossar, samt ett tämligen starkt bestånd på Ölands alvar. Gemensamt för de olika populationerna är kraven på stora öppna områden, med låg och gärna något gles växtlighet. Arten kräver stora sammanhängande öppna områden. Ljungpiparen är ytterligt sällsynt när den sammanhängande arealen öppen mark understiger 15 ha. Överstiger den öppna arealen 30 ha uppträder arten tämligen regelbundet, men det är först när den sammanhängande arealen öppen mark är större än 90 ha som arten finns på alla mossar. De häckande fåglarna utnyttjar gärna närliggande åkrar under födosöket. I övervintringsområdet uppehåller sig ljungpiparen på öppna jordbruksområden. Arten hävdar revir och rör sig då huvudsakligen inom ett område i storleksordningen 15-30 hektar. Ljungpiparen övervintrar huvudsakligen i västra och sydvästra Europa.

Bevarandemål

Målsättningen är att det ska finnas förutsättningar för häckning av ljungpipare i hela landet. Sverige bör kunna hysa minst 70 000 par, varav huvuddelen i fjälltrakterna. Det sydliga beståndet måste öka

Negativ påverkan

I södra Sverige är den kraftigt fortlöpande igenväxningen av öppna marker det stora hotet. Orsakerna till tillbakagången är flera, främst tidigare dikning och torrläggning av myrmark, ökad förekomst av träd och högväxta ris på högmossar till följd av atmosfäriskt nedfall av stora mängder kväve, minskad hävd av alvar och ljunghedar samt fragmentering av öppna marker genom igenväxning. Den minskade odlingen i södra Sveriges skogsbygder kan eventuellt försvåra situationen för det sydliga beståndet, då den leder till sämre

födosöksförhållanden under den krävande ägglägningsperioden. Det nordliga beståndet är betydligt starkare. Hoten är mindre och utgörs främst av lokala planer på storskalig torvbrytning.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är okänt.

A166 - Grönbenan, *Tringa glareola*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Grönbenans lämpliga häckningsmiljöer utgörs av sankar stränder längs sjöar och vattendrag samt på fuktiga/våta gräs- eller starrbevuxna myrar. Arten kräver tillgång på öppet vatten och dyga stränder. Den är särskilt vanlig i områden med flarkmyrar. De högsta tätheterna hittar man i stora sammanhängande våtmarkspartier, men arten häckar regelbundet även vid mindre skogsomgärdade myrar. Under flyttningen påträffas grönbenan både längs kusten samt vid olika inlandsvåtmarker av öppen karaktär. Grönbenan hävdar revir och rör sig då inom ett område i storleksordningen 1-5 km². Arten övervintrar främst i tropiska Afrika, men delvis även i södra Afrika.

Bevarandemål

Målsättningen bör vara att det skall finnas förutsättningar för ett häckande bestånd av grönbenan i hela landet. Tillbakagången söder om Dalälven måste hävas: ett bestånd om minst 3000 häckande par är här ett rimligt mål. Inga långsiktiga förändringar i utbredning eller numerär bör tillåtas i norra och mellersta Sverige.

Negativ påverkan

Det sydsvenska beståndet hotas av en utebliven hävd på sankar stränder. Även i Norrland kan beståndet ha missgynnats av minskande hävd av raningar och silängar. Dikning av myrmark, framför allt tidigare och i södra Sverige, har bidragit till en ökad andel träd- och skogsbevuxen myr och därmed försämrade förhållanden för grönbenan. Det norrländska beståndet kan lokalt komma att hotas av storskalig torvbrytning.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

A217 - Sparvuggla, *Glaucidium passerinum*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav: Tillgång på lämpliga boplatser i form av gamla bohål från större hackspett eller tretåig hackspett. Den optimala häckningsmiljön är gammal, flerskiktad grandominerad blandskog med rik förekomst av grova lövträd (främst asp, björk och al). Sparvugglan är dock flexibel i sitt val av häckningsplats och förekommer likaväl i naturskogsbestånd som i områden med en blandning av rena produktionsbestånd och hyggen, så länge lämpliga

boträd finns att tillgå. I södra Sverige hittar man den ofta på gammal, igenväxande inägomark där den häckar i bestånd av äldre asp. Tillgång på lämplig föda i form av gnagare och småfåglar. Sparvugglan är i huvudsak en stannfågel. Vissa vintrar sker mer omfattande rörelser söderut. Arten jagar över arealer i storleksordningen 1,5 km². Sparvugglan häckar i samtliga svenska landskap utom på Öland och Gotland. Arten är som vanligast i södra och mellersta Sveriges skogsbygder. Tätheterna avtar norrut och arten är sparsamt till sällsynt förekommande i det inre av Norrland. Det svenska beståndet har

beräknats till mellan 12 000 och 16 000 par, vilket utgör bortemot hälften av det samlade europeiska beståndet. Huvuddelen av de europeiska sparvugglorna finns i de norra delarna (Norge, Sverige och Finland). Reliktbestånd finns i bergsskogar i Centraleuropa. Artens beståndsutveckling är i princip helt okänd. Flera tecken tyder dock på att det skett en expansion söderut under den senare delen av 1900-talet.

Bevarandemål

Sverige bör kunna hysa 20 000 par, varav huvuddelen i de södra och mellersta delarna av landet.

Negativ påverkan

Eftersom sparvugglan är mycket flexibel i sitt boplatssval är det av allt att döma förekomsten av lämpliga bohål som är den mest begränsande faktorn. Det är oerhört viktigt att alla hålträd sparas på föreskrivet sätt.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

A220 - Slaguggla, *Strix uralensis*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav: Tillgång på lämplig föda i form av olika smågnagare, främst sork men även skogsmöss, näbbmöss och fåglar upp till en ringduvas storlek. För god häckningsframgång krävs höga gnagartätheter. Tillgång på lämpliga häckningsplatser i form av ihåliga träd, framför allt s.k. skorstenstubbar. Sådana stubbar bildas när stora träd bryts av t.ex. vid ett gammalt spillkråkehål. Tall är bäst eftersom lövträd med tillräckligt stora håligheter blir mera kortlivade, ihåliga ekar dock undantaget. Eftersom det råder en akut brist på naturliga boplatser häckar en stor del av beståndet numera i specialuppsatta holkar. Etablerade par är mycket stationära och p.g.a. bristen på lämpliga boplatser stannar de i reviren även under dåliga år. Tillgång på lämpliga jaktmarker. Arten häckar främst i gles barr- och blandskog i anslutning till lämpliga födosöksområden i form av öppen mark såsom myrar, kalhyggen och småskaligt jordbrukslandskap. Arten jagar över arealer i storleksordningen 5–12 km². En ej riktad spridning av ungfåglar sker 5–70 km från boplatserna. De gamla, etablerade fåglarna är stannfåglar.

Bevarandemål

Målsättningen är att det finns förutsättningar för ett häckande bestånd av slaguggla i hela landet nedanför fjällkedjan, söderut åtminstone till Mälardalen, Närke, Dalsland. Sverige bör kunna hysa minst 4 000 par, varav huvuddelen i Norrlands skogsland.

Negativ påverkan

Det absolut största hotet mot slagugglan utgörs av det moderna skogsbruket. Som andra hålhäckare är arten beroende av god tillgång på trädhåligheter, något som är vanligt i naturskogsbestånd men ytterligt sällsynt i dagens hårt brukade skog. De under lång tid uteblivna eller reducerade smågnagartopparna i Norrland har successivt lett till en minskning av det häckande beståndets storlek i norra Sverige. Försämrade tillgång på byte i skogs- och mellanbygderna till följd av ensartade barrmonokulturer, upphörande jordbruk och minskade arealer öppen mark. En ökning av berguvsbeståndet kan eventuellt komma att leda till en minskning av slagugglebeståndet till följd av konkurrens likväl som direkt predation. Fortfarande idag finns ett utbrett rovdjurshat hos stora grupper i Sverige. Olovlig jakt och störningar vid bona leder till många misslyckade häckningar.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är okänt.

A223 - Pärloggla, *Aegolius funereus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav: Tillgång på lämplig föda i form av olika smågnagare, främst sork men även skogsmöss, näbbmöss och småfåglar. För god häckningsframgång krävs höga gnagartätheter. Tillgång på lämpliga häckningsplatser i form av trädhåligheter. Häckar helst i hål av spillkråka, men kan undantagsvis hålla till godo med naturliga håligheter och hål av gröngöling och större hackspett. Arten häckar dessutom gärna i holk. Bra bohål är en bristvara och hannarna försöker därför stanna året runt i häckningsreviret. Pärloggla har svårt att komma åt sitt byte genom ett tjockt snötäcke, något som begränsar såväl artens utbredningsområde som chansen till vinteröverlevnad. Pärloggla häckar med de största tätheterna i tät granskog. Även om den föredrar granskog, helst äldre sådan med små luckor och öppningar i form av stormfällan etc., häckar den frekvent även i barr- och lövblandskogar innehållande tall, björk och asp. I södra Sverige häckar den sällsynt men regelbundet i bokbackar, grövre aspbestånd på inägomark och i Bornholm i Danmark t.o.m. i ren bokskog. I områden med dålig tillgång på lämpliga bohål accepterar den även ren tallskog. Ofta påträffas arten i gränsområden till hyggen och inägor samt kring större myrar, förmodligen därför att bytestillgången är högre i dessa marker än centralt inne i den täta skogen. Emellertid utsätter sig ”kantugglorna” därmed samtidigt för en högre predationsrisk från andra ugglor som t.ex. slag- och kattuggla. Arten häckar främst i äldre granskog, men förekommer i all slags barrskog. I södra Sverige

häckar den regelbundet i bokbackar, grövre aspbestånd på inägomark och i ren bokskog (Bornholm).

Bevarandemål

Målsättningen är att det skall finnas förutsättningar för ett häckande bestånd av pärluggla i hela landet nedanför fjällkedjan. Sverige bör kunna hysa 30 000 par, varav huvuddelen i Norrlands skogsland.

Negativ påverkan

Det absolut största hotet mot pärlugglan utgörs av det moderna skogsbruket. Som andra hålhäckare är arten beroende av god tillgång på trädhåligheter, något som är vanligt i naturskogsbestånd men ytterligt sällsynt i dagens hårt brukade skog. De under lång tid uteblivna eller mycket svaga smånagartopparna i Norrland har successivt lett till en minskning av det häckande beståndets storlek. Försämrade tillgång på byte i skogs- och mellanbygden till följd av upphörande jordbruk och minskade arealer öppen mark. Slaguggla och pärluggla verkar inte kunna samsas särskilt bra i samma område, vilket man måste ha i åtanke när man sätter upp slaguggleholkar. Slagugglan prederar förmodligen på pärlugglan.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

A236 - Spillkråka, *Dryocopus martius*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav: Tillgång på lämplig föda i form av vedlevande insekter och myror. Födosoöker ofta lågt i träd, på stubbar m.m., gärna i rotrötad gran efter hästmyror. Tillgång på lämpliga häckningsplatser, främst i form av grov asp, tall eller bok. I södra och mellersta Sverige råder ingen uttalad brist på lämpliga häckningsträd, däremot kan tillräckligt grova stammar saknas i stora delar av Norrland där skogsbruket är mera intensivt och tillväxten sämre. För att spillkråkan skall häcka måste stamdiametern i brösthöjd överstiga 30 cm för asp och 40 cm för tall. Medelåldern på utnyttjade tallar är i Småland 115 år, Uppland 170 år, Dalarna 187 år och i Gästrikland 239 år. Spillkråkan är något av en nyckelart i boreala och nemoboreala skogsekosystem genom att den årligen producerar ett stort antal bohål lämpliga för större hålhäckande fåglar och däggdjur som ej själva förmår mejsla ut sitt bo. Spillkråkan är en stannfågel som under sommarhalvåret i södra Sverige födosöker över arealer i storleksordningen 100-1000 ha. Vintertid rör sig arten över större områden. I Norrlands inland är artens hemområden troligen betydligt större än i södra Sverige.

Bevarandemål

Målsättningen är att det skall finnas ett häckande bestånd av spillkråka i hela landet nedanför fjällkedjan. Sverige bör kunna hysa minst 40 000 par, varav huvuddelen i de södra och mellersta delarna av landet.

Negativ påverkan

Det största hotet mot spillkråkan är skogsbruket och näringens allt större krav på skogsråvara. Minskad lövandel, ökad granandel och mera homogena bestånd i södra och mellersta Sverige missgynnar arten. Minskad medelålder i bestånden i intensivt brukade trakter gör att tillgången på lämpliga boträd minskar. Eftersom spillkråkan i stor utsträckning livnär sig på hästmyror missgynnas den med största säkerhet av stubbrytning och GROT-uttag.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

A241 - Tretåig hackspett, *Picoides tridactylus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav: Tillgång på lämpliga häckningsmiljöer i form av skog med ett stort inslag av döda eller döende träd. I Sverige hittar man den idag främst i de av skogsbruket relativt sett mindre påverkade barrskogsområdena i Norrland, huvudsakligen i olikåldrig naturgranskog med kontinuerlig förekomst av barkborreangripna träd och högstubbar och ofta i sumpskogar. Arten kan även förekomma i flera andra skogstyper så länge kraven på rik födotillgång i form av vedlevande insekter är tillgodosedda. Häckningar har t.ex. konstaterats på brandfält, i lövbrännor och i äldre alstrandskog. Arten är specialist på barkborrar (både larver och vuxna individer). Eftersom barkborrarna ofta har efemära massuppträdanden är tretåig hackspett mer rörlig än många andra hackspettar. Den är till viss del anpassad till att utnyttja massförekomster av barkborrar i samband med bränder, stormfällor och liknande skador på skog. Vintertid torde den dubbelögade bastborren (*Polygraphus poligraphus*) vara en mycket viktig födoresurs. Jämförelser av tillgången på stående död ved med kvarsittande bark i svenska och schweiziska revir visar att mängden substrat måste överstiga 10.15 m³/ha eller utgöra cirka 5% av den stående biomassan inom en areal av cirka 100 ha. Huvudsakligen en stannfågel som dock kan röra sig lite längre sträckor vintertid. Häckningsreviret är i storleksordningen 25-100 ha.

Bevarandemål

Målsättningen är att det skall finnas ett häckande bestånd av tretåig hackspett i hela den boreala zonen och i de norra delarna av den boreonemorala zonen söderut till Dalsland, norra Västergötland och norra Östergötland. Arten måste erbjudas möjligheter att återetablera starka bestånd i hela Norrland, även i de av skogsbruk hårdast påverkade regionerna närmast Bottniska viken. Sverige bör kunna hysa minst 25 000 par, varav huvuddelen i Norrlands skogsland nedanför den fjällnära regionen.

Negativ påverkan

Det stora, och allt annat överskuggande hotet mot tretåig hackspett i Sverige är den kontinuerliga och fortsatt pågående utarmningen av skogslandskapet. Allt intensivare skogsbruk med allt mindre arealer obrukad skog gör att livsrummet för arten krympt oerhört kraftigt under den senare delen av 1900-talet. Den

mest kritiska förändringen är den mycket kraftiga minskningen av arealen av skogsbruk opåverkad skog och därmed av den samlade förekomsten av död ved i skogen. I detta sammanhang måste nämnas den omfattande dikningen av sumpskogar som skett under de senaste 50 åren. Fragmentering av lämpliga häckningsmiljöer, såväl på beståndsnivå som på landskapsnivå, bidrar till att splittra beståndet. Denna fragmentering leder till att effekterna av olika negativa processer på beståndsnivå (slumpvis utdöende, ojämn könskvot, inavel m.m.) förstärks

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

A409 - Orre, *Tetrao tetrix tetrix*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Orren är de öppna markernas skogshöna och häckar på hedar och mossar samt i tidiga successionsstadier efter kalhyggen och skogsbränder. I skärgårdsmiljö häckar arten på kala skär och öar och i fjälltrakterna kan den gå upp i fjällbjörkskogen. Liksom hos övriga skogshöns är god tillgång på insekter mycket viktig för kycklingarnas överlevnad. Björkknoppar är en viktig diet under vinterhalvåret. Under sommarhalvåret är dieten mer varierad, men vegetabilier dominerar, bl.a. är blåbärsblom en viktig komponent. Målsättningen nationellt sett bör vara ett livskraftigt bestånd av minst 200 000 par och att arten ej försvinner som reproducerande från något län/landskap.

Bevarandemål

Målsättningen nationellt sett bör vara ett livskraftigt bestånd av minst 200 000 par och att arten ej försvinner som reproducerande från något län/landskap.

Negativ påverkan

Under 1800-talet förekom orren t.ex. tämligen allmänt till allmänt på de stora ljunghedar som då fanns i södra Sverige. I takt med att skogsarealen ökat och ljunghedarna försvunnit har orren minskat i flera områden. Negativt för orren har även varit försvinnandet av skogsbetet, genom att skogen blivit allt tätare och därigenom allt sämre som födosöksmiljö. De stora brandfält med efterföljande lövuppslag som förr med regelbundna intervall skapades i den boreala zonen, och som var mycket gynnsamt habitat för orren, saknas numera nästan helt eftersom naturliga bränder som regel snabbt blir släckta. I viss mån har orren erhållit en ersättningsbiotop i det storskaliga kalhyggesbruket, men med den inskränkningen att det efterföljande lövuppslaget som regel röjs och gallras bort och ersätts med barrträd. Totalt sett finns ej något hot mot artens fortlevnad i Sverige. Under storhyggestiden på 1960- och 1970-talen gynnades orren kortvarigt, speciellt i norra Sverige. Numera missgynnas orren troligen eftersom dagens hyggen har mindre areal och dessutom inte är lika .öppna. som tidigare p.g.a. naturvårdshänsyn. Ytterligare en bidragande orsak till att orren får allt svårare att upprätthålla starka bestånd är att småjordbruket i skogsbygderna läggs ned och skogsplanteras i en mycket stor omfattning. I södra Sverige är omloppstiden för hyggen och ungsogor alltför kort för att

kunna hysa livskraftiga bestånd. Skogarna i södra Sverige är dessutom alltför täta för att passa orren. Särskilt i Götaland och Svealand har märkbara populationsminskningar konstaterats den senaste tioårsperioden. I Stockholms skärgård är orren numera närmast totalt försvunnen. Lövrika, luckiga och flerskiktade skogar har de senaste 50 åren blivit allt ovanligare genom skogsbrukets ändrade inriktning mot ensartade produktionsbarrskogar. Detta missgynnar orren som bl.a. är mycket beroende av björkens knoppar vintertid.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

Sammanfattning av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Skötselområde
Naturvårdsbränningar	Cirka 2025.	Tidigare brända områden.
Eventuella justerande åtgärder kan behöva göras efter den hydrologisk återställning som genomfördes i området vintern 2021–2022.	Vid behov.	Delar av området.
Tillsyn och underhåll av vandringsstigar.	Löpande.	
Tillsyn och underhåll av informationsskyltar.	Vid behov.	
Underhåll av markering av reservatsgräns.	Vid behov.	Hela naturreservatet.

Källor

Backéus, I. 1978 Skyddsvärda myrar i Örebro län. Länsstyrelsen i Örebro, Naturvårdsenheten.

Carlsson, T. 2000. Fågelinventering av Västeråsmossen. Pers. com. Länsstyrelsen i Örebro län. 2006. Bevarandeplan för SE240048 Västeråsmossen.

Eriksson, M.O.G. 2006. Smålommens *Gavia stellata* häckningsframgång i relation till vattenkemi och fiskbeståndens sammansättning i olika fiskevatten. ORNIS SVECICA 16: 211–231, 2006.

Eriksson, M.O.G. 2010. Storlommen och smålommen i Sverige – populationsstatus, hotbild och förvaltning. Sveriges Ornitologiska Förening, Stockholm och Svenska LOMföreningen / Projekt LOM, Göteborg.

Eriksson, M.O.G. 2019. Projekt Lom 25 år: Lommar med skilda krav. Vår fågelvärld: 3 2019.

Eriksson, M., Dahlén, B., Hake, M. & Lindberg, P. 2001. Rev. 2018. *Gavia stellata* smålom. Artfaktablad smålom. Artdatabanken SLU.

Granström Anders. Skogsbrand, brandbeteende och tolkning av brandriskindex. Statens Räddningsverk Karlstad.

Granström Anders. 2011. Kort handledning i eftersläckning av brännor.

del Hoyo, J., Elliot, A., and Sargatal, J. Handbook of the Birds of the World, Vol. 1. Lynx Edicions, Barcelona, 1992.

Jansson Nicklas. 1999. Skalbagg på tre lövbrännor i Örebro län. Länsstyrelsen i Örebro län. Publ nr 2000:25.

Länsstyrelserna, eldskäl. Strategi för naturvårdsbränning i sydöstra Sveriges skyddade skogsområden år 2012-2011. Meddelande nr 2012:13

Länsstyrelserna. Meddelande nr 2011:16. Brandgynnade arter i sydöstra Sverige. Elskäl.

Länsstyrelsen i Örebro län, Naturvård, 1998. Våtmarker i Örebro län, norra delen. Publikationsnr 1998:9.

Länsstyrelsen i Örebro län. 2022. Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0240037 Knuthöjdsmossen. Dnr 511-8172-2020.

Naturvårdsverket, 1994. Myrskyddsplan för Sverige.

Naturvårdsverket. Rapport 5438. Maj 2005. Naturvårdsbränning, vägledning för band och bränning i skyddad skog.

Naturvårdsverket. April 2013. Förvaltning av skogar och andra trädbärande marker i skyddade områden. Rapport 6561.

Niklasson, M. & Karlsson, M. 1997. Brandhistorik i Murstensdalen. Länsstyrelsen i Örebro län Publ nr: 1997:1.

Nitare, J. 2011. Barrskogar, Nyckelbiotoper i Sverige. Skogsstyrelsen.

Oldhammer Bengt & Kirppu Sebastian. 2013. Tallnaturskog i nytt ljus, Svensk botanisk Tidskrift 107:6.

Risberg Lotta & Granström Anders. 2015. Elden är deras vän, brandnäva och svedjenäva. Svensk Botanisk tidskrift 109:3-4.

Skogsbranden i Västmanland 2014, Länsstyrelsen i Västmanland.

Sandgren, L. 1982. Fågelmyrar i Örebro län. Länsstyrelsen i Örebro län. Naturvårdsenheten. Publikation 1982:1

Sjörs, H. m.fl 1973. Skyddsvärda myrar i Kopparbergs län. Växtbiologiska studier 3, Uppsala universitet.

Store, K. 1998. Naturvärdesinventering av skog vid Västeråsmossen. Länsstyrelsen i Örebro län, opublicerad rapport.

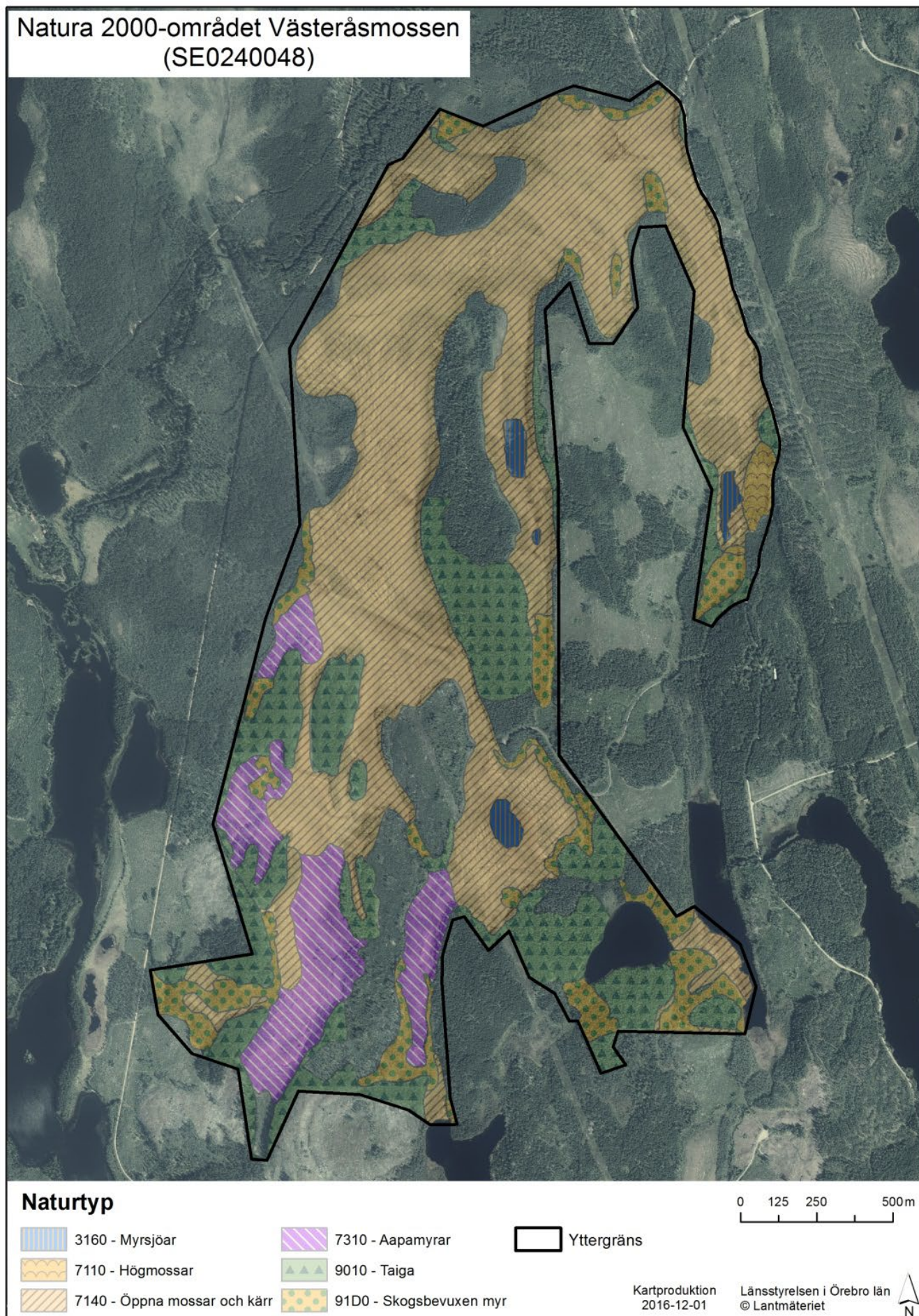
Åtgärdsprogram för bevarande av brandinsekter i boreal skog. Naturvårdsverket. Rapport 5610. Oktober 2006.

Åtgärdsprogram för bevarande av rödlistade fjälltaggsvampar (Sarcodon) 2006-2010. Naturvårdsverket. Rapport 5609. September 2006.

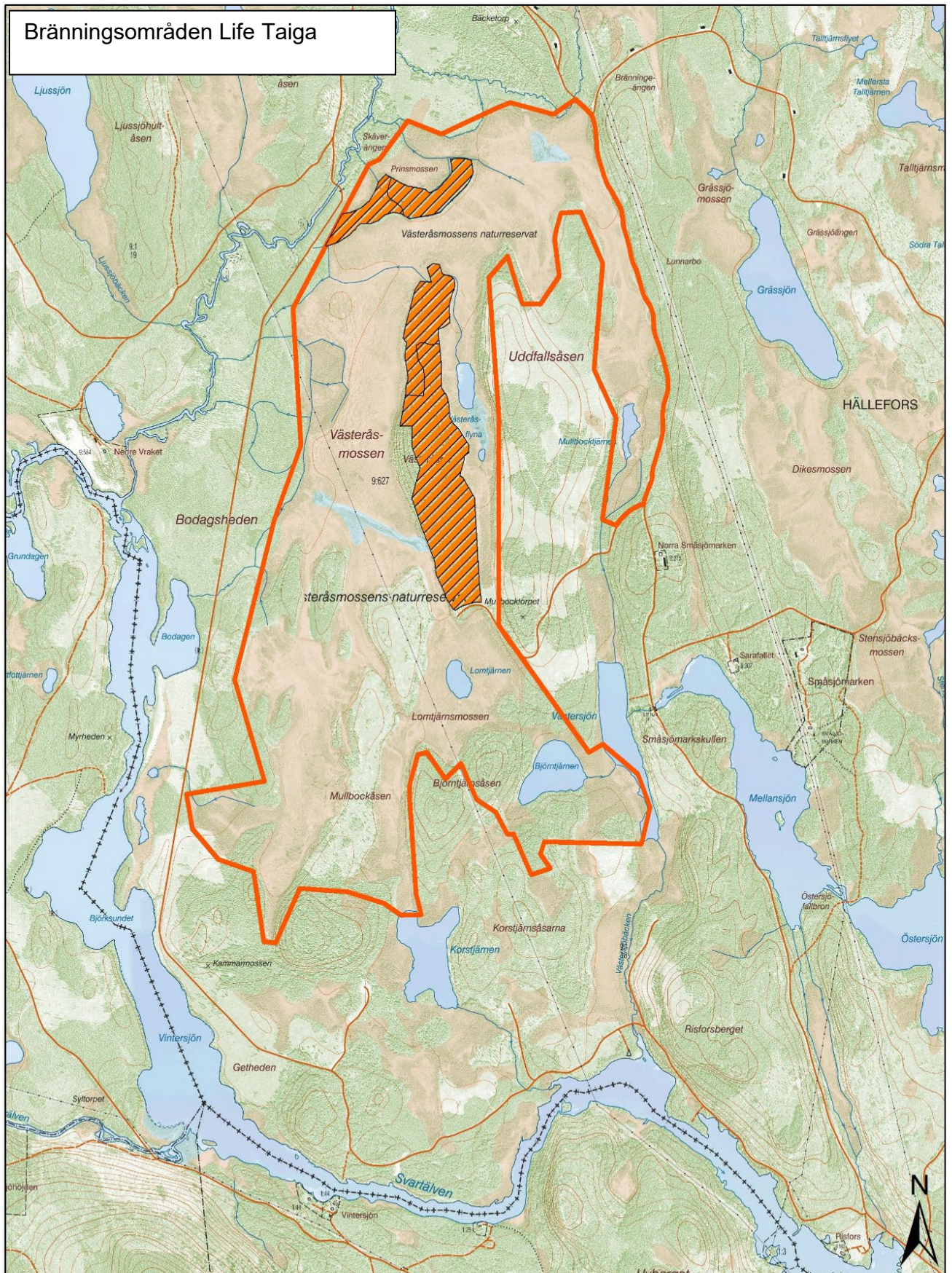
Åtgärdsprogram för skalbaggar på nyligen död tall, 2014-2018. Naturvårdsverket. Rapport 6599. December 2013.

Åtgärdsprogram för mosippa, 2016-2020. Rapport 6726. Maj 2016.

Åtgärdesprogram för skalbaggar på äldre död tallved, 2014-2018. Naturvårdsverket. Rapport 6629. Maj 2014.

Bränningsområden Life Taiga

Life Taiga Örebro län

Skala 1:20 000

Länsstyrelsen i Örebro
Copyright Lantmäteriet

- Bränningsobjekt
 Naturreservat Västerråsmossen

0 0,25 0,5 1 Kilometers

Länsstyrelsen
Örebro län

Länsstyrelsen i Örebro län
Östra Bangatan 11, 701 86 Örebro
010-224 80 00
orebro@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/orebro